

mercator

LETO II

OKTOBER 1964

ŠTEVILKA 10

Ob prvi obletnici našega lista

Piše: Marjan Pogačnik

Nismo bili med prvimi delovnimi kolektivi, ki so pričeli izdajati svoje glasilo, pa najbrž tudi med zadnjimi ne. Nekatera podobna glasila praznujejo letos že 10. obletnico izhajanja. To poudarjamo zaradi tega, ker se ob skromnem — prvem jubileju lista »Mercator« — ne trkamo po prsih, temveč, da spomnimo na pravilno odločitev o ustanovitvi svojega glasila. V številnih drugih kolektivih so se podobni listi uveljavili, opravičili svoj obstoj in uspešno opravili oziroma še opravljajo svojo nalogo. Prav naše podjetje, spričo teritorialne razsežnosti in ob velikem številu zaposlenih, je že lep čas pogrešalo informatorja. Na podlagi izkušenj drugih smo se odločili za svoje glasilo.

Zdaj izhaja že drugo leto. Kaj lahko ob tem ugotovimo? Mislim, da nas je list zbližal, da se sedaj bolje poznamo med seboj. V glasilu smo opisali vse naše poslovne enote in predstavili marsikaterega našega sodelavca. V njem smo spregovorili o nalogah, ki se jih lotevamo, v »Mercatorju« smo polagali račune o storjenem. V njem smo razpravljali o našem statutu, iz marsikaterega strokovnega pri-

spevka smo se lahko česa naučili. Kdor ima zbrane vse dosedanje številke, hrani lep dokument. Marsikateri prispevek ali marsikatera slika bo še čez čas z zanimanjem prebral oziroma pogledal. Ne le zato, ker ga bo to spomnilo na prehojeno pot podjetja in seznanilo z minulim stanjem, temveč zato, da bo lahko ocenil sedanjost in — kar je dolžnost slehernega upravljavca — smotrneje načrtoval prihodnost.

Tu pa naj takoj povem, da uredniški odbor lista in tudi izdajatelj — delavski svet — ne želi, da bi bilo glasilo zgolj kronika podjetja. V njem moramo pisati o poslova-

nju podjetja in o problemih v zvezi s tem. Prav tako so strani lista najboljše sredstvo za obveščanje o delu organov upravljanja, za poročanje o delu množičnih organizacij. Toda glasilo ni le sredstvo za obveščanje (glede tega ni niti edino), temveč naj bo predvsem tribuna članov kolektiva za izmenjavo mnenj. »Mercator« ni glasilo ne uredniškega odbora ne delavskega sveta. To je naše glasilo. V njem lahko vsak član kolektiva pove svoje mnenje o tem ali onem, predlaga določene sklepe organom upravljanja, pohvali, kar je hvale vredno, kritizira, kar zasluži kritiko. Dan za dnem se srečujemo z

raznimi težavami in dan za dnem jih tudi uspešno premagujemo. Marsikdo meni, da pot, način ali metoda, s katerimi se lotevamo problemov, niso vselej najboljši. On (ali ona) bi predlagal(a) drugače. Morda o tem razpravlja s kolegi. Mislim, da bi bilo veliko učinkoviteje, če bi svoje misli »vrgel na papir« in dopis poslal uredništvu glasila. Z njegovim mnenjem bi naenkrat seznanil ves kolektiv in vsak član kolektiva bi lahko poslal svoje ugovore ali pa pritrdilne članke. Na sedanji stopnji razvoja delavskega samoupravljanja je to samoumevno! Ugovori, ki jih največkrat slišimo (pomanjkanje časa, nevarnost pisanja itd.), ne držijo: potrebno je le malo dobre volje.

Naše ankete so pokazale, da večina bralcev res sprejema glasilo kot svoje in nestrpno pričakuje vsako številko. Res, včasih izide z zamudo in ne mislimo se opravičevati s preobremenjenostjo tiskarne, v kateri se res potrudijo, da zamude niso prevelike; pokazali bomo rajši na druge razloge. Imamo premalo dopisnikov. Vemo, da niste navdušeni nad predolgimi članki (trije ali štirje taki bi bili dovolj, da bi bil list »poln«), krajših pa je potrebno precej več. Razumljivo je, da ne moremo objavljati prispevkov samo iz ene poslovne enote, saj moramo sproti poročati o delu vseh enot. Težave so v tem, da se iz nekaterih enot sploh ne oglašajo, iz drugih z zamudo, največkrat pa je res, da je le malo članov prijelo za pero, da bi napisali članek v svoje glasilo. Saj še svoje fotografske posnetke večina ljubosumno hrani le zase, časopis pa tudi ne more brez slik.

Naj izkoristimo to priložnost za poziv vsem članom za sodelovanje v listu, za priznanje dosedanjim dopisnikom in za izraz upanja, da bo glasilo v prihodnje še pestrejšje in s tem še boljši obveščevalec kolektiva ter končno tudi njegova prava tribuna!

Stirinajsta PE »Standard« Novo mesto

Podjetje »Standard« Novo mesto je bilo ustanovljeno 1. 10. 1960 z odločbo Občinskega ljudskega odbora, ki je potrdil sklep skupnega zasedanja delavskega sveta podjetja »Rog« in delovnega kolektiva podjetja »Uslužnost« v Novem mestu o spojitvi obeh pod-

vrelcu« v Dolenjskih toplotah, zadrúžne prodajalne in zadrúžni podjetji »Rog« in »Uslužnost«. Ob koncu leta 1961 je podjetje poslovalo s tremi oddelki skladišča na debelo — živila, galanterija in tekstil s pleteninami in trikotažo — ter 22 prodajalnami, večidel z mešanim blagom na podeželju in specializiranimi prodajalnami v mestu. Podjetje je imelo 4 tovorne in en osební avtomobil.

Že iz navedenih podatkov se da sklepati, da so bile podjetju naložene zahtevne naloge glede organizacije podjetja in za uspešno poslovanje ter za to, da bo dosežen enoten organizacijski in interesni smoter iz tako raznolikih navad in zahtev združenih kolektivov.

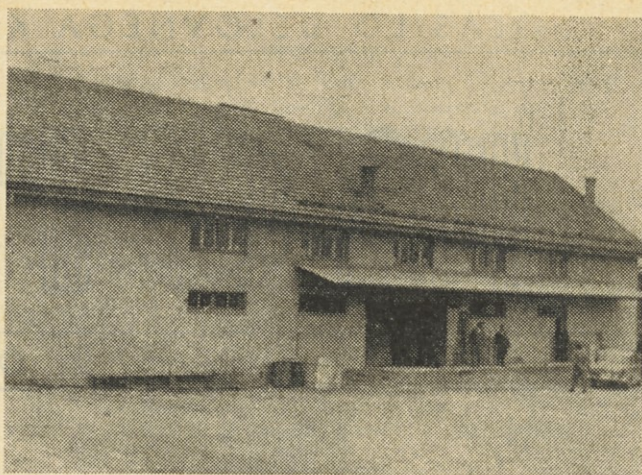
Z upornostjo, veliko požrtvovalnostjo in poletom, ki ga je precejšnji del delovnega kolektiva nesebično pokazal pri reševanju medsebojnih in poslovnih problemov, je podjetje v relativno kratkem času vendar uspelo sistematično organizirati poslovno enotnost podjetja in programirati enotne razvojne cilje.

Kot prvo nalogo si je podjetje prizadevalo sanirati poslovanje trgovine na debelo bivšega podjetja »Rog«. To podjetje je poslovalo v zelo težkih pogojih glede na nezadostna in neprimerna skladišča. Poslovanje je bilo pretežno v zasilnih dislociranih prostorih, kar je povzročalo neenotnost poslovnega reda, zlasti pa je dvigalo poslovne stroške, ki so seveda negativno vplivali na konkurenčno sposobnost v tej dejavnosti. Z večjo adaptacijo lastnega skladišča, ki jo je podjetje izvedlo v letu 1962, je uspelo celotno dejavnost na debelo združiti v enem objektu in organizirati enoten poslovni proces, kar je kmalu imelo vpliv tudi na uspešnost poslovanja, izboljšali pa so se tudi delovni pogoji zaposlenih. V tem času je bil izpopolnjen tudi prevozni park z na-

PREDSTAVLJAMO POSLOVNE ENOTE

bavo novega tovornega avtomobila.

S sistematičnim izpopolnjevanjem organizacije dela v celotni dejavnosti podjetja, z uvajanjem delitve dohodka v odvisnosti od poslovnega uspeha posamezne delovne enote in maksimalna sprostitev samoupravnih pravic, pogojenih z odgovornostjo, je bila omogočena sprostitev sposobnosti in samoiniciativa

Pogled na skladišče PE »Standard«

prometa. Z upoštevanjem dejstev, da je v poslovne pogoje in strukturo tržišča tudi bistveno posegel integracijski proces v širšem obsegu tudi mimo teritorialnih meja občine, so pričeli organi upravljanja v podjetju razmišljati o nadaljnji organizacijski prilagoditvi podjetja zahtevam časa. Ugotovitve so narokovale novo ukrepanje za širjenje poslovnih možnosti. Začeti so bili razgovori pri pristojnih občinskih organih, da bi proučili možnosti za kompleksen razvoj blagovnega prometa v občini z eventualno združitvijo razpoložljivih kapacitet s sorodnim podjetjem v občini ali pa s povezavo s sorodnim podjetjem, ki ima urejene strokovne službe in razvojne možnosti, čeprav s sedežem izven občine. V tem primeru je bila konkretna opredelitev za podjetje »Mercator« kot najprimernejše renomirano podjetje. Vendar pa smo morali ugotoviti, da vsaj v začetku nismo našli pravo razumevanje za naša hotenja in predloge, zlasti pa ne za integracijsko obliko izven občinskega območja. Tako stališče je obveljalo tudi po sprejetju konkretnega sklepa DS z dne 11. 6. 1963 o priključitvi k Veletrgovini »Mercator«, kar se je odražalo v raznih zadržkih in nepotrebnih komplikacijah pri izvedbi pripojitve, saj je končna pripojitev bila omogočena šele s 1. 10. 1964, torej po preteku več kot enega leta.

težav pa redno poslovanje ni smelo občutiti, česar se je zavedela večina zaposlenih in rezultati niso izostali. Tudi v tem obdobju je bil dosežen primeren poslovni uspeh, kot je razvidno iz podatkov v prej navedeni tabeli. Ustanovljena in urejena je bila nova prodajalna s pohoštvo, gospodinjskimi aparati in potrebščinami v Novem mestu, modernizirana je bila prodajalna »Suha roba«, prav tako v Novem mestu, zgrajene so bile nove garaže za tovorne avtomobile in nabavljen nov tovorni avtomobil. Tako je pri podjetju ob času preimenovanja za poslovno enoto Mercatorja poslovalo 23 prodajaln, skladišče na debelo s tremi oddelki in petimi tovnimi avtomobili.

V perspektivnem programu želimo zlasti modernizirati prodajalne v maloprodajni mreži ter razširiti in pridobiti nove (Nadaljevanje na 4. strani)

Peter Luzar, predsednik DS PE »Standard«

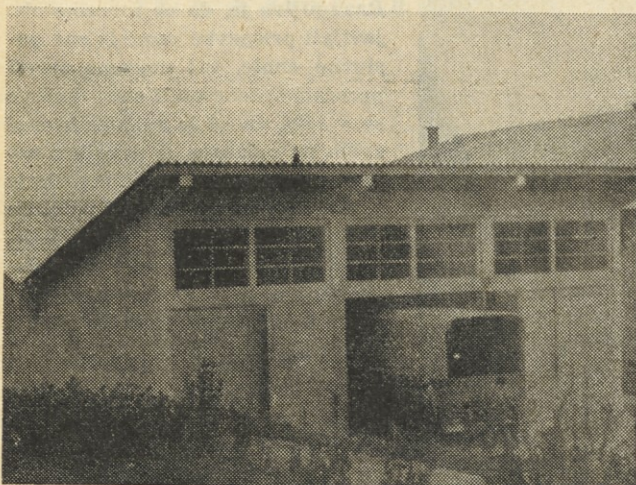
tive slehernega sodelavca, kar se je dejansko tudi odrazilo v poslovnem uspehu podjetja, izraženem v naslednjih podatkih: (glej tabelo)

V gornjem številu zaposlenih niso izkazani vajenci. Poslovna enota zaposluje 18 vajencev. Težnje za razvojem in progresom so ostale vodile delovnega kolektiva. V začetku leta 1963 je podjetje po temeljnih analizah podatkov o poslovanju v letu 1962 in razpravah o nadaljnjih razvojnih možnostih glede na vedno večje zahteve tržišča spoznalo, da bi v obstoječem obsegu le težko zadostilo razvojnim potrebam, zlasti v obsežnejših investicijskih vlaganjih, ki bodo nujno potrebna za nadaljnji normalni razvoj blagovnega

V takih okoliščinah je bilo cilje in program možno v celoti izvesti samo s popolno enotnostjo vsega kolektiva, zlasti pa organov samoupravljanja podjetja in s pomočjo strokovnih služb podjetja »Mercator«. Teh

Ciril Jarnovič, šef računovodstva PE »Standard« in odbornik ObS Novo mesto

Za svoja prevozna sredstva ima poslovna enota »Standard« nove garaže

Realizacija										
Leto	engros	detalj	skupaj	Indeks	Dohodek	Indeks	Štev. zaposl.	Vred. os. sred.	Povpr. neto OD	
1960	987.272	527.549	1.514.821	100	69.187	100	105	67.345	20.496	
1961	1.012.882	608.554	1.621.436	107	93.544	135	109	68.258	26.356	
1962	962.076	835.650	1.787.726	118	115.364	167	115	104.476	28.681	
1963	1.023.561	1.034.166	2.057.727	135	140.263	203	121	110.268	37.378	
I. poll. 1964	509.114	601.134	1.110.248		85.865		126	114.275	45.677	
ocena 1964	1.200.000	1.200.000	2.400.000	158	180.500	260	129	123.000	49.000	

PROBLEMI INVESTIRANJA

Zvezni izvršni svet je predpisal z odlokom o spremembi o izvajanju ukrepov splošne kreditne politike (Ur. list SFRJ 24/64) 20% omejitev sredstev, ki so jih poslovne banke namenile za investicijske kredite. Predstavniki podjetja Velet trgovine »Mercator« so se o tem problemu temeljito pogovorili na posvetu, s katerega je tudi gornja slika. Ukrep ZIS o omejitvi 20% bančnih sredstev, ki bi se sicer lahko v tekočem letu po določilih zakona o plansko gospodarskih ukrepih uporabljala za kreditiranje investicij ter priporočila, da se v tem obdobju prioritarno kreditira elektroenergetske objekte, ima tudi za investicijsko potrošnjo v trgovini določene posledice. Ta ukrep ima predvsem namen odpraviti neskladnosti, ki so se v letošnjem letu pojavile na področju vseh vrst potrošnje, zlasti pa še investicijske potrošnje. Osnovni namen teh ukrepov pa je umiritev investiranja in uvedba reda v celotno investicijsko področje, ki naj bi spoštoval investicijske okvire, postavljene z družbenimi plani, ter utrjeval gospodarstvo pri nas. Razumljivo je, da taka načelna stališča do investi-

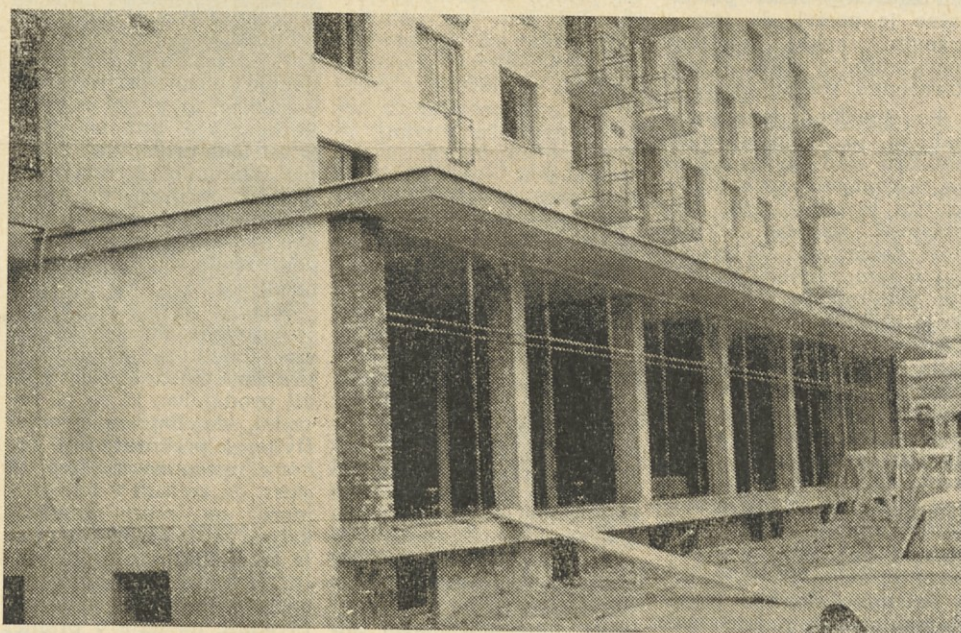
cij v gospodarstvu ne morejo mimo konkretnih investicijskih programov v posameznih gospodarskih organizacijah. Zato je prva naloga vseh nas, da svojo investicijske programe uskladimo z odlokom in priporočili ZIS ter s takojšnjimi ukrepi uskladimo

predvideno investicijsko potrošnjo z viri finansiranja. Posvet vseh odgovornih tovarišev pri Velet trgovini »Mercator« je potekal prav v tej smeri. Predstavniki vseh PE so sicer poudarili, da dosednji instrumenti pri delitvi dohodka niso v zadostni meri upoštevali

investicijskih potreb v trgovini in da je zaradi tega modernizacija trgovske mreže počasi napredovala, kar še posebno velja za izvenmestna področja. Zato bi bilo več kot razumljivo, da se z družbeno pomočjo v obliki sprejemljivih kreditnih pogojev omogoči na-

doknaditi zamujeno. Trgovska podjetja, predvsem pa podjetja prehrabne stroke s svojo akumulativnostjo nikakor ne bodo kos ogromnim potrebam po upravičeni modernizaciji in izgradnji novih prodajnih kapacitet. Razumljivo je, da družba daje prednost tisti gospodarski panogi, od katere je v veliki meri odvisno normalno delovanje celotnega gospodarstva. S tem mislimo le opozoriti, da tudi moderno urejena trgovina predstavlja močan gospodarski faktor v naši ekonomiki. Razprava na tem posvetu, ki je bila izredno živahna in aktualna, je pokazala, da moramo svoje investicijske programe takoj uskladiti s splošnimi družbenimi stališči do investicijske potrošnje ter odložiti vse tiste, sicer izredno potrebne investicijske objekte, ki presegajo finančne zmožnosti virov naše gospodarske organizacije. Ta posvet je temeljito obravnaval probleme investicij in investiranja nasploh ter predstavlja uvod v nadaljnjo razpravo in odločanje o teh vprašanjih za vse odgovorne organe upravljanja v našem podjetju.

Stane Vrhovec

Samopostrežna trgovina v Gerbičevi ulici bo dobila še v letošnjem letu svojo »sestrico« na Vrhniki

Ob dokončnem sprejemu statuta

Statut, ki ga je delavski svet podjetja sprejel dne 24. marca 1964, je bil takoj zatem predložen občinski skupščini. Ker je Občinska skupščina Ljubljana-Vič-Rudnik obravnavala statute po skupinah delovnih organizacij oziroma po strokah podjetij, je bil po tem vrstnem redu naš statut obravnavan šele na seji občinske skupščine dne 23. septembra 1964.

Občinska skupščina je ugotovila, da je statut zelo dobro izdelan in da ustreza vsem zahtevam samoupravnega akta ter zato nima k statutu nobenih pripomb.

Po določbah ustave mora delavski svet statut dokončno sprejeti in na primeren način objaviti. Statut bo začel veljati osmi dan po dnevu objave.

Po določilu 222. člena statuta mora DS v 30 dneh po dokončnem sprejemu statuta postaviti komisijo za varstvo statuta. Naloga te komisije bo predvsem, da pregleda vse notranje samoupravne akte podjetja in enot ter ugotovi, če so v skladu z ustavo, zakoni in statutom. Nadalje mora ta komisija dajati pobudo samoupravnim organom podjetja in enot za spremembe samoupravnih aktov, ki niso v skladu z zakoni, ustavo in statutom.

O vseh ugotovljenih kršitvah ustave, zakonov in statuta mora komisija poročati centralnemu DS ter predlagati, kako naj se te kršitve odpravijo.

Po dokončnem sprejemu statuta bo torej naloga ne samo voljenih organov upravljanja in komisije za varstvo statuta, pač pa na-

loga vseh delovnih ljudi, da s svojim delom in z medsebojnimi odnosi pomagajo, da bodo sprejete in napisane določbe statuta tudi zaživele.

Urejenost medsebojnih odnosov, ki morajo temeljiti na ustavi, zakonih in statutu, je izredno važna zlasti za naše podjetje, h kateremu se je pripojilo 14 podjetij. Vsa pripojena podjetja in matično podjetje morajo občutiti prednosti integracije in skupnega dela ter skupnih uspehov.

Da je statut najpomembnejši samoupravni akt podjetja, upoštevajo tudi določila predosnove za izdelavo načrta temeljnega zakona o podjetjih, ki je sedaj v obravnavi. Po teh določilih mora direktor podjetja podati zaprisego oziroma svečano izjavo na seji delavskega sveta, da bo svoje dolžnosti v redu opravljal v skladu z ustavo, zakoni in statutom podjetja in v

interesu podjetja in družbene skupnosti. Kršitev samoupravnih pravic, zlasti pa težja kršitev statuta in drugih splošnih samoupravnih aktov podjetja ali neutemeljeno odklanjanje izvedbe sklepov organov upravljanja, daje DS podjetja pravico, da sklepa o razrešitvi direktorja pred rednim rotacijskim rokom. Seveda te pravice delavskega sveta ne bodo smele posegati v redne pristojnosti, ki jih ima direktor, ki je pri svojem delu samostojen in ki kot prvi v podjetju skrbi za zakonitost dela v podjetju in je glede na zakonitost poslovanja odgovoren družbeni skupnosti. Enaka načela naj bi veljala tudi za direktorje poslovnih enot.

Centralni delavski svet je na svojem zasedanju dokončno sprejel statut. Ob tem pomembnem dogodku, ki predstavlja za naše podjetje še čvrstejšo usmeritev

Statutarna komisija je po več kot šestmesečnem delu končala izdelavo predloga statuta ter opravila končno »redakcijo« na Tratah

za skupno delo po načelih ustave, želimo vsem delovnim ljudem podjetja, da bodo uspešno sodelovali pri nenehnem uvažanju in uveljavljanju novih določil statuta in drugih samoupravnih aktov.

M. R.

Prepoved zaposlitve poslovodje za dobo 2 let

Poslovodja neke prodajalne je prezrl, da ima v trgovini nekaj zavitkov margarine in juhe s prekoračenim rokom uporabe.

Po določbah temeljnega zakona o zdravstvenem nadzoru nad živili veljajo za pokvarjena tista živila, ki jim je iztekel rok uporabnosti, naveden v njihovi deklaraciji. Zakon torej v tem primeru postavlja presunpcijo, po kateri šteje živilo kot pokvarjeno, čeprav dejansko ni pokvarjeno. Pri pregledu margarine in juhe je bilo ugotovljeno, da so bili vzorci neoporečni. Ker pa je tem živilom pretekel rok uporabnosti, je bilo izdano poročilo, naj se margarina izroči kakšni šolski kuhinji, zavitki juhe pa prodajo delavcem podjetja.

Pristojno okrožno gospodarsko sodišče je kaznovalo podjetje zaradi gospodarskega prestopka, razen tega pa je kaznovalo tudi poslovodjo z denarno kaznijo, ker je dal v promet pokvarjeno živilo oziroma živilo, ki po zakonitih predpisih šteje, da je pokvarjeno.

Poslovodja se proti denarni kazni ni pritožilo, ker ni vedel, kakšne pravne posledice ima ta kazen.

V zvezi z navodilom Vrhovnega gospodarskega sodišča v Beogradu, ki je bilo izdano v mesecu marcu 1964, je pristojno okrožno gospodarsko sodišče poslalo zahtevo, da podjetje izvede izbris poslovodje za dobo dveh let.

Opisani gospodarski prestopki se je zgodil v nekem podjetju pred pripojitvijo k našemu podjetju, zahtevke za izbris poslovodje pa predstavlja prvi

tak primer v našem podjetju. Pri tem se pojavlja vprašanje, ali ni predpis 41. in 42. člena zakona o ureditvi poslovnih razmerij na trgu preoster in neživiljenjski. Ta predpis se v praksi ni uporabljal od uveljavitve, to je od 2. 8. 1962 do meseca aprila 1964 prav zato, ker je bil zaradi svoje ostrine neizvedljiv.

Predpis določa, da ne more biti zaposlen na delovnem mestu poslovodje, prodajalca, trgovskega predstavnika ali trgovskega potnika, kdor je bil kot odgovorna oseba obsojen za gospodarski prestopki, ki ne ustreza jugoslovanskemu standardu, predpisom o kakovosti, označevanju in zaznamovanju blaga ali predpisom o prometu z živil.

Na delovnem mestu poslovodje, prodajalca, trgovskega predstavnika ali trgovskega potnika tudi ne more biti zaposlen, kdor je bil v zadnjem letu dvakrat ali večkrat kaznovan za prekršek krivega merjenja.

Prepoved traja v obeh primerih dve leti. Podjetje, ki zaposli koga, ki ga zadeva ta prepoved, se kaznuje za prekršek z denarno kaznijo do enega milijona dinarjev, odgovorna oseba pa z denarno kaznijo do 20.000 dinarjev.

Neprijemna ostrina tega predpisa je v tem, da ne razlikuje krivdne oblike odgovornih oseb pri posameznih gospodarskih prestopkih. Razumljivo je, da se v trgovini dogodijo primeri, ki bi lahko narekovali ostrejšo mere, zlasti če gre za namerno kršitev predpisov ali za zavestno malomarnost. Če bi poslo-

vodja dajal v promet živila s prekoračenimi roki uporabnosti, bi pač moral računati s tem, da ga lahko zadenejo opisane ostre pravne posledice, to je, da dve leti ne bo mogel biti poslovodja oziroma prodajalec. Predpis zakona bi bil zlasti učinkovit v primerih, ko bi bilo dano v prodajo dejansko pokvarjeno živilo ali celo živilo, ki je zdravju škodljivo.

Nastopi pa vprašanje, ali je pravično, da dve leti ne sme delati na svojem delovnem mestu poslovodja ali prodajalec, ki se ni zavedal, da daje v promet živilo s prekoračenim rokom uporabnosti. Res je sicer, da se tudi v tem primeru ne more zanikati krivda poslovodje, ker bi se ta po okoliščinah in po svojih osebnih lastnostih kot poslovodja, moral in mogel zavedati, da daje v promet blago s prekoračenim rokom in s tem krši temeljni zakon o zdravstvenem nadzoru nad živili. Če upoštevamo, da samo dejanje ni povzročilo prav nobenih škodljivih posledic, bi bila v takem primeru najmilejše krivdne odgovornosti, to je nezavestne malomarnosti primerna denarna kazen, nikakor pa ni primerna pravna posledica prepovedi opravljanja poklica za dobo dveh let.

Vendar sedanje določbe zakona ne douščajo nobenih izjem — vsak, kdor je bil kot odgovorna oseba obsojen po 41. členu za gospodarski prestopki, ne glede na to, ali je bil kaznovan z najnižjo ali najvišjo kaznijo, mora biti odstranjen za dve leti z delovnega mesta poslovodje, prodajalca, trgovskega predstavnika ali trgovskega potnika.

Sodišče torej nima nobene pravice, da bi odločalo o tem, ali se delavec odstrani z delovnega mesta ali ne, ker mora biti po samem zakonu odstranjen takoj ko je obsojen.

Izvajanje teh določil bi povzročalo trgovskim podjetjem velike težave, če upoštevamo, da je že doslej bilo premalo poslovodij in prodajalcev.

Ta pereči problem je bil obravnavan na posebnem posvetovanju pri republiški gospodarski zbornici. Sprejet je bil sklep, da se predlaga sprememba teh preostrih določil zakona o ureditvi poslovnih razmerij na trgu. S spremembo naj bi se odpravilo sedanje avtomatično 2-letno odstranjevanje trgovskih delavcev z navedenih delovnih mest. Smotno in učinkovito bi bilo tako določilo zakona, ki bi narekovalo odstranitev trgovskih delavcev z delovnih mest le v težjih primerih in pri dokazani stopnji krivde, o čemer naj bi za vsak primer posebej odločalo sodišče.

Podjetje samo ima največji interes, da se izogne kaznim in da s čimbolj urejenim poslovanjem ugodi potrošnikom in da prodaja le tako blago, ki je v skladu z vsemi predpisi. To pa je mogoče doseči ne samo s kaznovanjem, pač pa prej s poučevanjem trgovskih delavcev, s primernimi strokovnimi nasveti in z nenehno notranjo kontrolo, ki naj bi sproti odkrivala vse nepravilnosti in s tem pomagala trgovskim delavcem in hkrati zagotavljala potrošnikom nakup solidnega blaga.

M. R.

ŠTIRINAJSTA

PE »STANDARD«

NOVO MESTO

(Nadaljevanje z 2. strani)

prodajne površine v Novem mestu, kjer je največja potreba in so naložbe najrentabilnejše. Potrebno pa bo razmišljati tudi o izboljšanju življenjskih pogojev zaposlenih, zlasti za nakup stanovanj, ki jih podjetje v dosedanjem relativno kratkem času ni zmoglo.

Prepričani v pravilno in pozitivno smer združevanja in ekonomske krepitve, v pošteno medsebojno razumevanje in zaupanje v ustvarjalne sposobnosti delovnega kolektiva, smelo sprejemamo tudi bodoči razvoj.

Viktor Kotnik

direktor PE »Standard«

Franc Berčon, šef nabavnega oddelka za živila

PET MINUT O NABAVI

Tovariš Franc Berčon, šef nabave za živila in gospodinske potrebščine pri veletrgovini Mercator. V našem podjetju je že šest let. Ves čas opravlja isto dolžnost.

Tistega dne, bilo je v petek 2. oktobra, smo ga ujeli trenutek potem, ko je prišel s sestanka, na katerem so obravnavali pogodbo o dobavi piva za leto 1965. Takoj nam je povedal, da se mu mudi, kajti čakal ga je že predstavnik lista »Komunist«, prav tako za kratak razgovor. Kot vemo, je tovariš Berčon sekretar osnovne organizacije ZKS v OE Mercator. Tokrat smo ga hoteli vprašati to in ono v zvezi z nabavno službo.

— **Trenutno primanjkuje mesa in mesnih izdelkov, konzerv in podobnega blaga. Kako je glede tega v našem podjetju?**

— Res, v zadnjem času težko nabavljamo te proizvode. Vzroki so znani; vzemimo primer govejega mesa: goveje živine je premalo. S tem v zvezi je premajhen odkup, seveda s tem pa tudi, na primer, manjša proizvodnja konzerv. O cenah naj ne govorim.

— **Ali so naše trgovine kljub temu dobro založene s temi izdelki?**

— V glavnem so. To pa zato, ker skušamo z veliko prizadevnostjo nabaviti to blago od čimveč proizvajalcev, blago pa dostavljamo našim poslovalnicam z lastno servisno službo, tako da so sproti oskrbovane.

— **Menimo, da smo se doslej oskrbovali predvsem od večjih proizvajalcev, ali ne?**

— Se najbolj redne dobave prejemamo od mesnega podjetja Stična in mesne industrije Sljeme, ki sta sicer znana prav po svojih kakovostnih izdelkih. Isto velja tudi za Agrokombinat Emona iz Ljubljane, ki pa nam ne dobavlja zahtevanih količin.

— **Kaj pa nabava drugih gospodinskih potrebščin?**

— V glavnem v redu. Čudno, kljub veliki reklamirani za pralne praške in detergente pa primanjkuje pravega. Na primer plavega radiona. Vem, da so proizvajalci vezani na uvoz določenih surovin, mislim pa, da to ne opravičuje pomanjkanja tega važnega artikla.

ŠTIRJE INTERVJUJI

— **Kakšne so letošnje perspektive za preskrbo z južnim sadjem, jabolki in krompirjem?**

— Po podatkih, ki sem jih dobil pri uvoznikih, sklepam, da bo južnega sadja letos nekoliko več na trgu kot lansko zimo. O cenah ne morem povedati nič določenega, sam pa menim, da ne bodo višje kot lani. Jabolka bodo dražja zaradi slabše letine, ne bo pa jih najbrž tudi dovolj. Krompirja bo dovolj.

— **Prodaja vina v trgovinah nenehno raste. Imate dovolj zalog?**

— Res, iz leta v leto je večja prodaja vina, zato imamo primerne zaloge in pester asortiment.

— **Hvala lepa!**

PO VRNITVI IZ LAUSANNE

Bali smo se že, da bo tovariš Stane Vrhovec »zamudil« to številko »Mercatorja«. Na srečo pa je številka izšla z zamudo in tako smo še zadnji hip ujeli tovariša Vrhovca. Saj ga sicer

Stane Vrhovec, direktor razvojno-planskega sektorja

vsi poznamo, vendar naj ponovimo: od 1. II. 1964 je v našem podjetju direktor razvojno planskega sektorja. Prej je bil direktor kmetijskega posestva Barje, pred tem pa predsednik ObLO Dobrova pri Ljubljani. Zdaj obiskuje naše enote, ko pripravljajo investicije, o čemer pa nam sicer navadno sam poroča v našem glasilu.

V naslovu smo zapisali, da se je pravkar vrnil iz Lausanne. Bil je namreč član jugoslovanske reprezentance v balinanju, ki se je udeležila svetovnega prvenstva. Znano je, da je že vrsto let stalni reprezentant v tem športu, s katerim se ukvarja že od mladih let, dejansko pa balina, ko mu čas le dopušča. Je član balinarskega kluba »Žabe« z Viča.

— **Ne bodite hudi, toda pričakovali smo boljše rezultate?**

— Saj smo tudi mi razočarani; naša reprezentanca je pričakovala veliko boljše uvrstitev. Nogometaši pra-

vijo »žoga je okrogla« in šport ne bi bil tako privlačen, če ne bi bilo presenečenj. Ko človek najmanj pričakuje, mu sreča obrne hrbet. Res pa je, da tudi nismo poznali vrednosti drugih reprezentanc, naših nasprotnikov, ki so v zadnjem času zelo napredovali.

— **Katere reprezentance imate v mislih?**

— Maroko, Tunis, Belgija in Alžir. Slednje še posebno. Alžir si je v kupu nacij priboril prvo mesto, na zadnjem svetovnem prvenstvu pa je bil med zadnjimi!

— **Vaš osebni uspeh?**

— Osebnost sem zadovoljen. Kot »bližavec« reprezentance sem — po mnenju vseh, sodnikov in tekmovalcev — kar najbolje opravil svojo nalogo, žal pa so naši »izbijači« kratko malo razočarali.

— **Poseben vtis o tekmovanju?**

— Predvsem izredno dramatično finale, ko je po štirih letih italijanskega primata uspelo pomlajeni francoski ekipi ponovno osvojiti naslov svetovnega prvaka.

— **In vaši drugi vtisi iz Lausanne?**

— Doma je najlepše, čeprav je bila organizacija prvenstva natančna kot švicarska ura, vključno s stanovanjem in hrano. Prostega časa skoraj nismo imeli in tako žal nisem mogel obiskati niti švicarske nacionalne razstave, ki je prav v Lausanni. Življenje v Švici napravi na našega človeka vtis, da teče kot precizni mehanizem, vse je namenjeno vsakodnevni borbi za frank, pri tem pa ne ostane časa za družino, prijatelje in razvedrilo.

— **Lausanne je po uradnih podatkih o številu prebivalstva za 30.000 prebivalcev manjša od Ljubljane. Če primerjate tamkajšnjo trgovino z ljubljansko, kaj lahko rečete?**

— Po številu trgovin je Ljubljana daleč za Lausanno. Značilnost trgovin so fantastični neonski napisi, v trgovini nadvse pestra izbira, promet, po mojem občutku pa mnogo manjši. Sicer je Švica lepa, vendar draga, toda vredna ogleda — na primer s Kompasovim izletom. Prepričan pa sem, da si vsak, tako kot jaz, kmalu zaželi domov.

SAMOPOSTREŽBE PRI NAS IN V ŠVICI

Tovarišico Justo Božičovo pa res vsi poznamo. Pred priključitvijo Grmade k Mercatorju je bila poslovodkinja samopostrežne trgovine v Tugomerjevi ulici. To dolžnost je opravljala še naprej, točneje do 23. februarja 1964, ko je odšla na prakso v Švico. V Švici je bila 4 mesece, po vrnitvi pa je prevzela novo delovno mesto v upravi Mercatorja — referenta za samopostrežne prodajalne. Prav po tej

»liniji« jo poznajo v vseh naših SP poslovalnicah, naši bralci pa še posebej po njenih dopisih iz Švice, ki jih je objavljalo naše glasillo. Njeni vtisi iz Švice, pravzaprav primerjava švicarskih in naših samopostrežb pa je tudi tema našega intervjuja z njo.

— **Ali v Švici prevladujejo samopostrežbe ali klasične prodajalne?**

— Če mislimo na prodajo živil, je tudi na splošno več samopostrežb. V Migro-

Justa Božič, referent za samopostrežne trgovine

su, kjer sem bila na praksi, je od 48 poslovalnic le ena klasična.

— **Katera je najbolj značilna razlika med našo in švicarsko SP?**

— Predvsem, v Švici dobijo poslovalnice skoraj vse blago že pakirano in označeno s prodajno ceno. Vse blago je v prodajalni (na primer mleko, sadje, zelenjava, meso) do pol osmih zjutraj, se pravi, ko trgovino odpro. Delovni čas za osebe pa se prične ob sedmih. V večjih mestih prevladujejo supermarketi, trgovine z manj kot 100 m² skoraj ni.

— **Kakšni so Švicarji kot kupci živil?**

— Kupujejo sproti, večji nakupi so ob sobotah. Niso ravno varčni pa je to v skladu z njihovim standardom. Potrošnja mesa, masla, sadja in podobnega je zelo velika.

— **Švicarje poznamo po njihovih urah in čokoladi. Kakšna je dejanska razlika med njihovo čokolado in našo, med potrošno čokolado tam in pri nas?**

— Potrošnja je veliko večja, čokolada ni draga, izbira je zares velika. To lahko rečem tudi o znanih švicarskih sirih. Osebnost mi je bil najbolj všeč ementaler, katerega tudi sicer največ prodajo. Zanimivo je, da kljub veliki in slikoviti domači proizvodnji prodajajo tudi francoske, danske in nizozemske sire.

— **Kakšen vtis je napravilo na vas tamkajšnje prodajno osebo?**

— Počutila sem se kot doma. So dobri kolegi, na splošno so do strank zelo prijazni, uslužni in pozorni. V Švici stranke še vedno

sprašujejo, recimo o značilnosti novega izdelka ali pa zgolj, kje je blago, ki ga mislijo kupiti. Prodajalci vljudno odgovarjajo in po potrebi pomagajo pri izbiri ali pri zlaganju blaga v mreže.

— **Prvo, kar bi vi skušali uveljaviti pri nas?**

— Najprej: zagotoviti zadostne zaloge. Drugič, zagotoviti brezhibno higieno, tretjič, trgovine opremiti z opozorili na določene artikule, odpraviti pakiranje v trgovinah, razen dnevno svežega blaga, kar je nujno, petič — a ne na zadnjem mestu! — zagotoviti bolj pestro in večjo izbiro blaga, kar gospodinje tudi pričakujejo v samopostrežnih trgovinah. Šestič, sedmič... naj tokrat ne naštevam vsega...

— **Hvala lepa!**

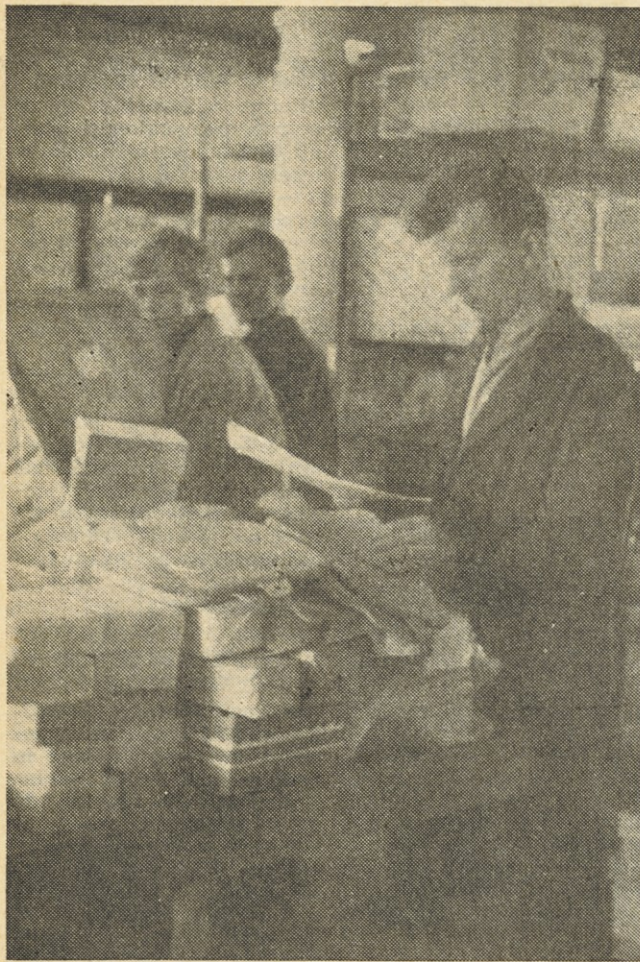
V TRIKOTAŽNEM ODDELKU

Na naše novo galanterijsko skladišče smo lahko ponosni. Prostore ima lepe in prav tako je lepo založeno. Nekoč smo že zapisali, da bi ga poslovdje naših poslovalnic morali bolje poznati. Svojim kupcem lahko postrežemo z veliko izbiro moškega, ženskega in otroškega perila, s posteljnim perilom, odevjama, brisačami itd. To je na voljo v trikotažnem oddelku, kot ga imenujejo, v drugih dveh oddelkih pa imajo zaloge drobne in plastične galanterije oziroma šolskih potrebščin in kozmetike.

V trikotažnem oddelku smo srečali tovarišico Franko Habič, komisionarko, ki je pravkar preštevala brisače. V našem podjetju je zaposlena devet mesecev, prišla pa je k nam iz književnice Emke. Kmalu je (Nadaljevanje na 6. strani)

Antonija Habič, komisionar v galanterijskem oddelku

Bojan, Janez in Vinko so pripravili »komision« v galanterijskem skladišču

(Nadaljevanje s 5. strani)
dobila potrebne izkušnje in zdaj se dobro počuti na sedanjem delovnem mestu.

— Ali oskrbujete samo naše prodajalne?

— Ne. Razen naših poslovo-
vodij prihajajo k nam tudi
drugi detajlisti, delno pa tu-
di naši potniki prodajajo
poleg živil tudi galanterijo
drugim kupcem.

— Katerih izdelkov pro-
date največ?

— Največ nogavic in pe-
rila, sicer pa nekurantnega
blaga nimamo.

— Kakšno delo opravlja-
te?

— Prevzemam blago, to
pomeni, da ga preštejem in
primerno vskladišim, sor-
tirano po policah, strežem
kupcem, izpolnjujem dobav-
nice in pripravljam blago za
odpremo.

— Katero izmed vseh del
je »najbolj sitno«?

— Ne morem se pritožiti
nad ničemer, nerodno je le,

če hkrati pride več strank.

— Ali ste te dni dobili
kakšno novo blago oz. arti-
kel, ki ga potrošniki še ne
poznajo?

— Med plastičnimi izdel-
ki in igračami so vselej no-
vesti. Pri nas posebnih no-
vesti ni, ker gre za stan-
dardne artikole, razen seve-
da, kolikor moda ne prine-
se novih oblik, to je kroje,
barve in podobno. Trenutno
imamo prav veliko izbiro
izredno lepih brisač.

— Ali pogrešate kakšno
blago?

— Včasih zamujajo tovar-
ne, ne pošljejo dovolj blaga
in podobno. Zdaj smo na
pragu zime, prihajamo v
sezono prodaje odej, teh pa
nimamo dovolj. Že lep čas
primanjkuje toaletnega pa-
pirja in še tu in tam česa.

V razgovoru je sodelovala
tudi tovarišica Anica Jaki,
kalkulant v galanterijskem
skladišču. — Obema najlep-
ša hvala.

Tinka Erčulj stalno skrbi, da bo blago v galanterijskem skladišču vedno pregledno

MLADINSKA KONFERENCA

Med letom smo imeli po
poslovnih enotah mladinske
konference z namenom, da
prikažejo svoje probleme na
delovnih mestih, o medse-
bojnih odnosih, o delu naše
mladinske organizacije in
podobno. Toda te konferen-
ce so bile več ali manj ne-
uspešne, razen pri PE Gr-
mada. PE Rožnik, Emona,
Špecerija niso imele konfe-
rence zaradi premajhnega
števila mladincev in še ni-
so imele svojih aktivov. Na
konferenci PE Hrana so se
vrstila statistična poročila,
konference mladine PE
Mercator so se udeležili le
štirje mladinci, štirje pred-
stavniki podjetja in pred-
sednik občinskega mladinskega
komiteja. Tam so
končali pogovor kar za
okroglo mizo.

In tako smo na koncu na-
šega uspešnega ali neuspeš-
nega, to boste sami ugotovi-
li, dela mladinske organi-
zacije in bi vam želela po-
vedati nekaj misli o novem
odboru in njegovem delu.

Predvsem gre za vsebino
dela organizacije. To nika-
kor ne pomeni, da bomo
člani ali pa nižja vodstva
samo subjekt delovanja. In
zopet je vprašanje — koga
bomo predlagali v novo vod-
stvo? To je običajno naj-
večji problem pred letnim
sestankom. Ponavlja se
vedno — saj smo tu vedno
eni in isti, drugi pa nočejo
delati.

Mi bomo takrat resnično

Ida Miklav iz PE
»Grmada«, novi predsednik
mladinskega aktiva
Veletrgovine »Mercator«

organizacija mladih, kadar
bodo naša formalno izvo-
ljena vodstva resnično od-
sev tega političnega in
idejnega jedra mladih in
mlade generacije in kadar
bomo v naša vodstva res-
nično volili sposobne mla-
de ljudi, tiste, ki se re-
snično bore za socializem
in so najbolj zavedni ter
najbolj zvesti svojim na-
čelom, najbolj moralni in
istočasno tudi revolucionar-
ni, ne pa »lutke«.

Naša vodstva in organi-
zacije se vse prepočasi pri-
lagajajo delovnim metodam,
ki jih terjajo samoupravni
odnosi v našem družbenem
razvoju. Na veliko težav na-

letimo pri poslovo-
vodjih v trgo-
vini, ki ne puste mladega ka-
dra na naše sestanke, s pre-
tvezo, saj to pa ni važen se-
staneček — saj je mladinski!
Le-to pa je izraz zastarelih
pojmovanj posameznikov,
kateri ne dojemajo današ-
njega tempa razvoja ter iz-
raz nezaupanja v politično
zrelost velikega števila mla-
dih ljudi, kar je škodljivo
in zelo zavirajoče.

Naša mladinska organiza-
cija ni v preteklem letu
ukrenila ničesar glede iz-
obraževanja, zato naj bi bila
skrb za izobraževanje
mladih prva naloga novega
odбора.

Nekatere nove oblike iz-
obraževanja, ki razširjajo
možnosti za pridobivanje
splošne družbene-ekonom-
ske in strokovne izobraz-
be, so plod prizadevanj za
izoblikovanje našega izobra-
ževalnega sistema. Z demo-
kratizacijo sistema in s širje-
njem izobraževalnih zmoglj-
vosti smo ustvarili pogoje,
v katerih se lahko izobra-
žuje veliko več mladine in
drugih kot prej.

Le če bomo dobri strokov-
njaki na svojih delovnih
mestih in skrbni upravljav-
ci, bomo lahko veljali za
vredne člane naše družbene
skupnosti.

In kakšen naj bi bil pro-
gram v našem mladinskem
klubu? Lahko bi se vrstila
razna predavanja bodisi o
aktualnih političnih vpra-
šanjih v zvezi z dogodki do-
ma ali po svetu, kot n. pr.
ob kongresu ZKJ ali ob
dogodkih, ki so v središču
pozornosti — kairska kon-
ferenca itd. Koga ne bi za-
animali problemi, vsaj os-
novni, ki se pojavljajo ob
hitri integraciji oziroma ra-
sti našega podjetja, pro-
blemi samoupravljanja, 42-
urnega delovnega tedna in
podobno.

Prav tako bi predavanja
o filmski vzgoji dala svoj
pomen in nikakor ne sme-
mo ignorirati tega pomemb-
nega vzgojno-izobraževalne-
ga področja. In o poučni li-
teraturi in sploh o zdrav-
nem izkoriščanju prostega
časa.

Čeprav smo na pragu
42-urnega delovnega tedna,
čeprav so dane politične
in določene materialne osnove,
pa je še vrsta nepravilno-
sti pri organiziranju pro-
stega časa, ki jih bomo od-
pravili le s širšo družbeno
akcijo. Ta akcija je danes
toliko bolj potrebna, ker se
že kažejo deformacije, ki
kvirajo celovitost razvoja
osebnosti in medsebojnih
odnosov, ker imamo še pre-
malo možnosti, da bi si člo-
vek vsak čas lahko izbral
dejavnost po svoji želji in
ker že obstajajo objektiv-
ne možnosti, da se prosti
čas poveča. Če bodo presla-
bo organizirane naše druž-
bene akcije, posebne mla-
dinske, na področju vsebin-
skega izpopolnjevanja pro-
stega časa, nam bo v ne-
nehnem porastu raslo šte-
vilo kaznivih dejanj, hitra
fizična in psihična utruje-
nost, nevzdržljivost tempa

življenja, pijančevanje in
druge nepravilnosti.

Zavedati se moramo, da
je najvišji cilj socializma
osebna sreča, še več, sreča
človeštva. Mi mladi mora-
mo razčistiti družbena vpra-
šanja, ki jih v svojem pro-
stem času čutimo kot pe-
reča. Preko razprav v bor-
bi mišljenj si je treba zgra-
diti pogled na probleme in
najti pot, ki naj bo resnič-
na, ne pa namišljena.

Na koncu svojega poro-
čila se zahvaljujem naj-
bolj aktivnim mladincem za
njihovo požrtvovalno delo
pri našem delu v organi-
zaciji. Med njimi so pred-
sednik mladinskega kluba
Jaka Jež ter še ostali po-
žrtvovalni mladinci: Jožica
Štimac, Vinko Zajc, Maca
in Andrej Cimperšek, An-
drej Šajn, Stane Lavriha,
Mija Markovič, Nada Omejc,
Boris Potočnik, Marija Re-
bernišek, Tomo Uršič, Sta-
ne Novak, Tomo Frelih,
Rogelj Anica, posebno pri-
znanje zasluži tov. Ida Mi-
klav.

Suzana Modrijan
dosedanja predsednik
mladinskega aktiva
Veletrgovine »Mercator«

KONTROLNI ORGANI POROČAJO

Naši kontrolni organi so
nam sporočili, da so pri
pregledu poslovalnic v me-
secu septembru ugotovili
vzorno poslovanje po vseh
predpisih v poslovalnicah:

Poslovalnice	PE
»Frta«	Litija
»Kladivo«	Litija
SP »Pri mostu«	Litija
Luče 12	Jelka
Ižanska 46	Rožnik
Prisojna 7	Špecerija
Dobrunja ZD	Polje
Šmartinska 14	Rožnik
Šmartinska 107	Špecerija
Titova 238	Rožnik
Titova 89	Grmada
Titova 172	Rožnik
Miklošičeva 34	Emona
Trubarjeva 93	Emona
»Železnina«	Tržan
Velike Lašče 53	Hrana
Puharjeva 3	Hrana

Kolektivom navedenih po-
slovalnic želimo, da bi nji-
hovo poslovanje vedno po-
tekalo vzorno in po pred-
pisih, ker bodo s tem po-
večali ugled svoje posloval-
nice in celotnega podjetja.

Delovna razmerja v bodoče

V pripravi je nov zakon o delovnih razmerjih. To ne bo samo vskladitev sedanjega zakona z ustavo po ustavnih načelih, temveč bo izdelana nova pravna ureditev tez za delovne ljudi in za našo družbeno ureditev izredno pomembnih družbenih razmerij, ki nastajajo v zvezi z delom in na podlagi dela. Ostaja ob strani vprašanje, kakšen naj bi bil naslov novega zakona. Pomembnejše je drugo vprašanje: kakšna bo vloga novega zakona in v kakšnem odnosu naj bi bil do splošnih samoupravnih aktov, s katerimi delovne organizacije urejajo medsebojna delovna razmerja.

Doslej so bili v delovnih organizacijah večkrat v zadregi, kaj naj uredijo s svojim pravilnikom o delovnih razmerjih, ko je veljavni zakon dokaj podroben; večkrat niso vedeli, ali naj take določbe prepišejo ali pa naj uredijo samo tiste zadeve, ki jih zakon izredno prepušča samoupravnemu urejanju. Različna so bila tudi stališča o tem, ali je urejanje delovnih razmerij v pristojnosti delovnih skupnosti zato, ker jim daje takšno pooblastilo zakon, ali pa je ta pristojnost sestavni del samoupravnosti delovnih organizacij. Od tod potem različna mnenja o tem, kaj spada v samoupravno urejanje.

Nekateri so trdili, da celotno področje delovnih razmerij in so se pri tem sklicevali na zakon. Drugi pa so razlagali, da delovne organizacije urejajo samo vprašanja, ki jih zakon izredno omenja kot predmet pravilnikov. In tudi zagovorniki tega stališča so se opirali na zakon. Na videz teoretične razprave so imele tudi praktične posledice: zakon je izredno podroben, a kljub temu popoln, pravilniki o delovnih razmerjih pa marsikje bolj ali manj soliden prepis zakona z nekaterimi manj pomembnimi dopolnitvami. A kar je posebno pomembno — delovni kolektivi so si pridobili relativno skromne izkušnje pri samoupravnem urejanju delovnih razmerij.

Z ustavo SFRJ so najbrž odpadli razlogi za takšna različna stališča. Urejanje medsebojnih delovnih razmerij je izvirna samoupravna pravica in dolžnost delovnih skupnosti. To pomeni, da ni naloga zakona, da predpiše, kaj naj delovne skupnosti uredijo s svojimi samoupravnimi akti in kakšna naj bo ta ureditev. Še več: bodoči zakon ne bi mogel biti namenjen neposredni praktični rabi, temveč bi moral s svojimi pravnimi normami urediti samo temeljne značilnosti statusa delovnega človeka, ki na-

stane, ko vstopi v delovno organizacijo in postane član delovne skupnosti. Potem bi moral z ustreznimi sankcijami tudi zavarovati enotnost in nedotakljivost tega statusa. S takim zakonom bi delovne organizacije dobile dovolj jasno opredeljeno smer za samoupravno urejanje medsebojnih delovnih razmerij, pristojni organi pa trdno pravno podlago za presojo zakonitosti samoupravnega urejanja in za učinkovito preprečevanje ravnanj, ki bi ogrožala ali kršila z zakonom opredeljen status delovnega človeka.

Toda pomembnejše od teh načelnih stališč je dejstvo, da bo v bodoče urejenost delovnih razmerij in s tem urejanje posameznih zadev s tega področja v znatno večjem obsegu in bolj neposredno odvisno od tega, s kakšno prizadevnostjo, zrelostjo in kakovostjo si bodo delovni kolektivi izdelali splošne samoupravne akte, s katerimi si bodo uredili medsebojna razmerja, nastajajoča na podlagi dela in izvirajoča iz združenega dela v delovni organizaciji.

Ustava sicer določa, da ta razmerja ureja že statut delovne organizacije. Toda večina statutov bolj ali manj samo omenja ta razmerja in navaja nekaj načelnih deklaracij o njihovi ureditvi. Samo ureditev delovnih razmerij pa prepuščajo posebnemu pravilniku, pač po sedanjih praksi in pravni ureditvi. Deloma je taki ureditvi botrovala previdnost, češ, počakati velja na nov zakon. Že sedaj pa vse kaže, da bo treba pri urejanju medsebojnih delovnih razmerij mnogo več samostojnosti, zlasti pa resnične ustvarjalnosti, kajti za prepisovanje bo predvidoma dokaj malo gradiva. Potemtakem se bo treba z vso resnostjo in odgovornostjo lotiti čimprej pripravljanih del za bodočo samoupravno ureditev te obsežne in dokaj občutljive materije. Sem bi verjetno spadala najprej temeljita analiza dosedanjih razmer, problemov in pogojev zato, da bi bilo mogoče priti do najprimernejših ureditev posameznih področij teh razmerij. Take priprave terja že samo dejstvo, da bodo v bodoče mnogo bolj kot doslej predvsem delovne skupnosti same odgovorne za to, kakšna bo urejenost medsebojnih delovnih razmerij, kakšne razmere bodo vladale v organizaciji, kakšno bo zadovoljstvo članov njene skupnosti, kakšno delovno vzdušje bo med njimi. Zato ne kaže nič čakati, nič odlašati: kaj so medsebojna delovna razmerja, določa že zvezna ustava, ki v svojem 9. členu tudi zbirno opredeljuje njihovo poglavitno

vsebino. Konkretnega urejanja pa se bo treba lotiti s sproščeno ustvarjalnostjo tembolj, ker naloga res ni lahka, vsakdo pa želi delati v urejenih razmerah, v urejenih medsebojnih odnosih.

Med posebno perečimi problemi, ki se jih bo treba ob tej priliki lotiti, bo tudi ureditev delovnega časa v skladu z ustavno določbo, ki pravi, da delovni ljudje v delovnih organizacijah »določajo v skladu s splošnimi pogoji delovni čas«, ki bo praviloma trajal 42 ur v tednu. Krajši delovni čas pa v bistvu pomeni večje delovne efekte z manjšimi, a racionalnejšimi delovnimi napor. Zato se v zvezi z novim časom odpira vprašanje, ali je še sprejemljiva dosedanja ureditev »nadurnega dela« tembolj, ker ni prav nobena skrivnost, da večsih nadurnemu delu botruje tudi namera, priti do boljšega osebnega dohodka zgolj na račun podaljšanja časa. Seveda so primeri, ko iz objektivnih razlogov dela v normalnem delovnem času res ni mogoče opraviti. Toda v takih primerih imamo opraviti z neodložljivim delom, ki terja dejansko večjo intenzivnost ali drugačen razpored časa mimo normalnega in je torej izvršitev vezana na posebne delovne pogoje, ki so vezani na trajanje ali poseben razpored delovnega časa.

Ali je potem prav, da se vsako delo, ki presega okvir normalnega delovnega časa, šteje za »nadurno delo« s posebno pravico do obračuna osebnega dohodka z najmanj 50 % poviškom? Koga pravzaprav ščiti ta z zakonom predpisani povišek in pred kom? Delavci imajo pravico do omejenega delovnega časa, a hkrati pravico in dolžnost, da v skladu s splošnimi delovnimi pogoji urejajo delovni čas v svoji delovni organizaciji. Iz tega bi lahko povzeli sklep, da bi ne bilo prav delavcu odrediti delo, ki bi trajalo preko normalnega delovnega časa, razen seveda v izjemnih primerih, ko je taka odredba neogibna. Sicer pa delavčeva pravica glede svobodnega odločanja o tem, koliko časa bo delal, načeloma ni omejena. Samo v prvem primeru imamo opravka s posebnimi delovnimi pogoji in je torej v osnovo za odmero osebnega dohodka jemati v poštev poleg samega dela težavnost, posebno zahtevnost teh delovnih pogojev, ne pa a priori povečevati osebni dohodek samo zaradi podaljšanja delovnega časa oziroma nadurnega dela. V drugem primeru pa prav tako ne gre za neko »nadurno delo«, temveč za prostovoljno odločitev glede na

naravo in zahtevnost dela. in tudi umestno, ne more biti odveč, če bi o njem nek poseben »dodatek za nadurno delo«, temveč naj bi se osebni dohodek ravnal le po zahtevnosti in pomembnosti opravljenega dela. Golo dejstvo, da je bil delavec na delu v času preko normalnega delovnega dne, bi torej ne dajalo nobene podlage za povečanje osebnega dohodka.

Seveda o tem vprašanju še ni nobene dokončne odločitve. Ker pa je aktualno

tem prispevku nakazan ta problem.

Rado Miklič

Po razgovorih in ogledu samopostrežnih trgovin so poljski gostje obiskali tudi naš bodoči rekreacijski center na Črnem vrhu

OBISK STROKOVNJAKOV IZ POLJSKE

Na podlagi sporazuma o znanstveno-tehničnem sodelovanju med Jugoslavijo in Poljsko je naše podjetje obiskala delegacija poljskih strokovnjakov. Po medsebojnih razgovorih o organizaciji in poslovanju podjetja so si ogledali še naše nove samopostrežne trgovine. Po končanem delu smo jim v našem domu »Blagajki« na Črnem vrhu priredili skromno pogostitev. Dan je potekel v prijetnem, prijateljskem vzdušju. V poljski delegaciji so bili:

Anžin Masanek, direktor tovarne živilskih proizvodov v Varšavi, Vodiliš Čvah, direktor tovarne kemijskih proizvodov za poljedelstvo, ter ing. Stanislav Des, načelnik oddelka v biroju za organizacijo in trgovino.

Gostje iz Poljske so obiskali našo samopostrežno trgovino v Gerbičevi ulici, kjer jih je naš fotoreporter ujel v prijetnem razgovoru s poslovodkinjo Pepco

MERCATOR — glasilo delovnega kolektiva veletrgovine »MERCATOR« Ljubljana, Aškerčeva 3. Izdaja centralni delavski svet veletrgovine »Mercator«, izhaja enkrat mesečno. Ureja uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik MARJAN POGACNIK. Cena enega izvoda 20 din, letna naročnina 200 din. Plačila na tek. rač. 600-18-1-89 (za časopis). Rokopisov ne vračamo. Naročila na naslov: Veletrgovina »Mercator« Ljubljana, Aškerčeva 3. Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru.

Ali poznamo predpise, po katerih delamo?

»Ignoratio juris nocet — neznanje predpisov škodi«. Če znaš, lahko dobiš nagrado — če ne znaš, si lahko kaznovan. V enem izmed člankov te številke našega lista je obravnavana določba o obvezni dveletni odstranitvi z dela, ki jo predpisuje zakon o ureditvi poslovnih razmerij na trgu.

Da bi se seznanili še z nekaterimi drugimi določbami tega zakona, ki je prav posebej važen za trgovske delavce, in z nekaterimi določbami pravilnikov in odredb, ki jih je podjetje ponatisnilo v posebni knjižici, objavljamo ta

nagradni test

Za pravilne odgovore, ki bodo izžrebani, je razpisana:

- I. nagrada 6.000 din za vse pravilne odgovore,
- II. nagrada 4.000 din za vse pravilne odgovore,
- III. nagrada 3.000 din za pravilne odgovore na najmanj 5 točk
- IV. nagrada 2.000 din za pravilne odgovore na najmanj 5 točk
- V. nagrada 1.000 din za pravilne odgovore na najmanj 5 točk.

Navodila za izpolnjevanje nagradnega testa:

Pri posameznih vprašanjih so nekateri odgovori delno napisani, zato da bi lažje odgovorili na druga vprašanja iste skupine. Stavke, ki niso dokončane, je treba pravilno dopolniti. Posamezne točke je treba v celoti napisati, vendar tako, da dopolnijo vsebinsko zvezo z drugimi točkami iste skupine. Na posamezna vprašanja je treba napisati odgovore.

Verjetno bo treba poprej pogledati zakon, da bi lahko napisali pravilne odgovore, zato naj direktorji poslovnih enot in drugi tovariši, ki jim je ta zakon dosegljiv, pomagajo vsakomur, ki bi želel rešiti ta nagradni test.

1. Po kakšnih načelih morajo ravnati gospodarske organizacije v svojih medsebojnih poslovnih razmerjih?
 - a) po načelih poštenja,
 - b) medsebojnega
 - c) vzajemnega
2. Česa se morajo gospodarske organizacije vzdržati?
 - Vzdržati se morajo povzročanja škode:
 - a) drugim gospodarskim organizacijam
 - b) družbeni
 - c)
3. Katere so kršitve načel o poslovanju na trgu? Za kršitev načel o poslovanju na trgu štejejo:
 - a) sporazumevanje za dosego monopolnega ali drugačnega privilegirane položaja,
 - b) špekulacija v
 - c) konkurenca
 - d) grobo kršenje
 - e) hujše kršitve dobrih poslovnih
4. Katero kršitev predstavljajo naslednja dejanja:
 - a) Postavitev pogoja kupcu s strani prodajalca,

da mora kupiti poleg določenega blaga tudi še kakšno drugo blago, ki ga kupec sicer ne bi kupil, ali da mu mora prodati kakšno blago, ki mu ga kupec sicer ne bi prodal.

Odgovor: ta kršitev je
b) Spravljanje potrošnikov v zmotno glede cene blaga z razglasitvijo razprodaje, s fiktivnim znižanjem cen ali na kakšen podoben način.

Odgovor: Ta kršitev je
c) Zavajanje potrošnikov o kakovosti ali drugih lastnostih blaga z reklamo ali na kakšen drug način.

Odgovor: Ta kršitev predstavlja
5. Za kateri prekršek mora biti poslovođa ali prodajalec odstranjen za dve leti z delovnega mesta, če je bil dvakrat ali večkrat kaznovan?

Odgovor: Za prekršek
6. S kakšno označbo glede kakovosti se daje v promet surova kava?

- a)
- b) prima kava
- c)
- d)

7. Kako se označuje vrsta surove kave, ki se daje v promet?

S trgovskim imenom, ki ga ima posebna vrsta kave, glede na

oziroma na
v kateri se prideluje in glede na lastnosti, ki so za posamezno vrsto kave značilne, kar se tiče oblike, velikosti in barve zrna, okusa in arome kave itd.

Taka trgovska imena, navedena v pravilniku, so n. pr.:

- a)
- b) Santos
- c)
- d)
- e)

8. Največ koliko vrst pražene kave sme biti v »kavini mešanici«?

Največ razne vrste brez kakršnihkoli drugih dodatkov.

9. Kaj mora vsebovati deklaracija pražene kave, ki se daje v promet v izvirnem pakiranju? Deklaracija mora vsebovati:

- a)
- b) ime in
- c) proizvodnje oziroma praženja
- d) težo

10. Do katere teže pražene kave v izvirnem pakiranju velja skrajšana deklaracija?

Do čiste teže

Odgovore pošljite najkasneje do 1. novembra 1964 na naslov: »Mercator« Ljubljana, Aškerčeva 3 (z oznako: »nagradni test«). Navedite naslov in PE, v kateri ste zaposleni.

Izlet v Belo krajino

Ko smo v nedeljo, 4. oktobra, odhajali na izlet v Belo krajino, je bila Ljubljana zavita v meglo. Ta nas je spremljala tja do Ivančne gorice, ko smo z avtoceste krenili proti Muljavi.

Tu smo si ogledali majhno hišo pri »Pajštubarju« s hišo in kamro, videli zibelko, kjer je ležal naš veliki Josip Jurčič, začetnik slovenskega pripovednega slovstva — romana in novele. Vse kar nam je Jurčič dal, je neprecenljiv zaklad, saj je s tem obogatil slovenski jezik. Iskal ga je pri Slovincih, v narodni pesmi, v pripovedovanjih domačinov, marsikatero besedo je rešil pozabe, zavedal se je, da je treba poznati narod, če hočeš imeti lep jezik, da je treba zajemati iz ljudskega zaklada. Ko smo gledali rojstno hišo, oreh s starodavno kamnito mizo, muljasko cerkev s freskami iz 15. stoletja in z znanim, zaščitenim baročnim oltarjem ter prelepo dolensko pokrajino, nismo mogli mimo dejstva, da je lahko samo taka pokrajina rodila velikega Josipa Jurčiča.

Zapustili smo Muljavo in odšli proti Žužemberku. Na eni strani nas je spremljala lenobna Krka, na drugi pa zoreči vinogradi. V Žužemberku smo odšli na Cvičelj, kjer stoji velik, mogočen spomenik, pomnik herojskih borb naših partizanov. Ponosno stoji in priča vsem, ki potujejo tod mimo, da so tu pokopani branilci domovine in ljudske revolucije.

Po krajšem postanku smo se odpeljali v Novo mesto, kjer smo potolažili želodce in kmalu nadaljevali pot proti Beli krajini. Po prelepo izpeljani cesti smo kmalu prispeli do vrha Gorjancev. Pred nami je zažarela vsa Bela krajina v soncu, s prečudovitimi jesenskimi barvami in naše razpoloženje se je boljšalo. Živo pisani vinogradi, stelniki, bele postave obiralcev so bile paša očem. Človeku se je nehote vsilila misel, zakaj sta slikarja Jama in Pavlovec tako rada zahajala v Belo krajino.

V Metliki sta nas pričakala tovariša Vrtačnik in Braco. Popeljala sta nas po poslovalnicah, v njihovi delikatesni poslovalnici smo dobili sladoled, ki v ničemer ne zaostaja za ljubljanskim. Po ogledu muzeja smo se odpeljali v Vinomer.

Tu so nam tovariši pripravili na raznju pečene odojke in po obilnem zalogaju je vso družbo zajela razigranost. Pesem je sledila pesmi, sproščenost je vplivala na dobro razpoloženje.

Okrog 5. ure popoldne pa smo se morali posloviti od prelepe Bele krajine in odpeljali smo se proti domu, ker je bdel pred nami ponedeljek — začetek novega delovnega tedna.

Rešitev X. nagradne križanke

VODORAVNO: 1. kanal, 6. obutev, 12. opevan, 14. potrti, 15. maraton, 17. režem, 18. utop, 19. ven, 21. čar, 22. nin, 23. nagačen, 25. an, 26. motoren, 27. MZ, 29. krvotok, 30. pav, 31. krt, 32. rop, 33. seno, 34. oprava, 36. vanilin, 38. oklati, 40. napor, 41. bajkal, 42. dedek.

Izmed 127 prispelih rešitev X. nagradne križanke smo izžrebali naslednje nagrajence:

I. nagrada Boris Lunder, OE »Mercator«, 3.000 din, II. nagrada Marija Petrič, PE »Rožnik«, 2.000 din, po 1.000 din pa so dobili: Heda Krmelj, Milena Zorec, Gizela Grden, Anica Zupančič, Ljudmila Furlan in Erna Cuban, vse iz OE »Mercator«, ter Anton Fortuna iz PE »Litija« in Roža Romanič iz PE »Standard«.

Z izleta v Belo krajino